

Інститут української мови НАН України з глибоким сумом повідомляє, що 26 листопада 2017 р. на 85-му році пішов із життя видатний мовознавець, член-кореспондент НАН України Василь Васильович Німчук.

В.В. Німчук народився 6 липня 1933 р. у с. Довгому, тепер Іршавського району Закарпатської області в селянській родині. Вищу освіту здобув на філологічному факультеті Ужгородського державного університету, який закінчив у 1955 р. Під час навчання в аспірантурі досліджував словотвір закарпатських говірок. У 1963 р. успішно захистив кандидатську, а 1981 р. – докторську дисертації. Із 1958 р. до останніх днів працював в Академії наук України, спершу – в Інституті мовознавства ім. О.О. Потебні АН УРСР, а з 1991 р. – в Інституті української мови. Протягом 1998–2008 рр. В.В. Німчук працював на посаді директора Інституту української мови НАН України; із 1991 р. – завідувача відділу історії української мови.

Доробок Василя Васильовича – це понад 500 праць з українського і слов'янського мовознавства (палеославістика, український глото- та діалектогенез, історія української літературної мови, мовознавства, правопису, діалектологія, ономастика, джерелознавство та археографія тощо), серед яких

низка монографій, зокрема: «Історія української мови. Морфологія» (1978), «Староукраїнська лексикографія в її зв'язках з російською та білоруською» (1980), «Історія української мови. Синтаксис» (1983), «Історія української мови. Лексика і фразеологія» (1983), «Мовознавство на Україні XVI–XVII ст.» (1985) тощо.

В.В. Німчук зробив вагомий внесок в розширення бази для вивчення історії української мови: дослідив і підготував до видання низку староукраїнських філологічних праць, зокрема, «Лексис» (1964) і «Грамматику словенску» Лаврентія Зизанія (1980), «Лексикон словенороський» Памва Беринди (1961), «Синоніму славенороскую» (1964), «Лексикон латинський» Єпіфанія Славинецького та «Лексикон словено-латинський» Єпіфанія Славинецького й Арсенія Корецького-Сатановського (1973), «Грамматику» Мелетія Смотрицького (1979); дослідив і опублікував «Київські глаголичні листки» (1983), підготував до друку «Буквар» Івана Федорова (1974, факсимільне видання) і давньоруський текст «Слова о полку Ігоревім» та примітки до нього (1977) та ін. Знаковою подією в слов'янському лінгвістичному світі стало опублікування в 2001 р. визначної пам'ятки української мови, писемної культури та книжкового мистецтва середини XVI ст. – «Пересопницького Євангелія» (за науковою редакцією В.В. Німчука). Вчений ініціював видання пам'яток української мови: «Ділова мова Волині і Наддніпрянщини», «Книга Київського підкоморного суду (1584–1644)», «Актова книга Житомирського уряду 1695 р.», «Волинські грамоти XVI ст.», «Гісторія...» Г. Граб'янки, двотомник Є. Тимченка «Матеріали для історичного словника української мови XV–XVIII ст.», «Добрилове Євангеліє 1164-го р.» та багато ін.

Вироблені вченим лінгвістичні едиційні принципи сформульовані в брошурі «Правила видання пам'яток, писаних українською мовою та церковнослов'янською української редакції (проект)» (К., 1995). Зазначена праця є сьогодні єдиною загальноприйнятою в Україні інструкцією для видання давніх текстів та спробою створення теорії едиційної археографії (а зокрема її лінгвістичного напрямку).

Вагомим внеском В.В. Німчука в українську історичну лінгвістику став створений ним у 1970-х роках проект багатотомної академічної «Історії української мови». Це чотиритомне видання (К., 1978 – 1983), в якому він брав участь як автор (разом близько 25 авторських аркушів у томах «Морфологія», «Синтаксис», «Лексика») і відповідальний редактор (томи «Фонетика», «Морфологія»), і понині залишається найґрунтовнішим академічним дослідженням складного процесу формування та розвитку всіх структурних рівнів української мови.

Фундаментальним додатком до «Історії» стала підготовлена професором «Хрестоматія з історії української мови X–XIII ст.» (Житомир-Київ, 2015) – найповніше в історії українського мовознавства хрестоматійне видання текстів, що містить уривки з близько 60 пам'яток давньоруської та церковнослов'янської мови східнослов'янської редакції (багато з яких

неопубліковані), яке вичерпно окреслює джерельну базу українських історико-мовних студій відповідного періоду.

Вагомим внеском у мовознавство стали праці В.В. Німчука «Проблеми українського правопису ХХ–ХХІ ст.» (2002), «Історія українського правопису: ХVІ–ХХ ст.» (2004), в яких презентовано історію формування норм української літературної мови, матеріали правописних дискусій, корисні для розв'язання нинішніх орфографічних проблем. У співавторстві з учнями опублікував монографії «Нариси з історії українського словотворення (суфікс *-щя*)» (2002), «Нариси з історії українського словотворення (суфікс *-ина*)» (2008).

В.В. Німчук був засновником та головним редактором академічного часопису «Українська мова» (виходить із 2001 р.). Із 2008 р. очолював Українську ономастичну комісію; був багаторічним членом Української правописної комісії. Під його керівництвом 1999 р. розроблено новий проект українського правопису. Учений взяв участь у семи Міжнародних з'їздах славістів, був членом багатьох комісій і груп при Міжнародному комітеті славістів.

Під науковим керівництвом В.В. Німчука захищено 4 докторські і 26 кандидатських дисертацій.

Про визначні заслуги вченого свідчить обрання його членом-кореспондентом НАН України, відзначення Почесною грамотою Кабінету Міністрів України та Почесною грамотою Верховної Ради України, ювілейною медаллю Павла Йозефа Шафарика Кошицького університету (Словаччина), удостоєння премії імені І.Я. Франка НАН України, Всеукраїнської премії імені Івана Огієнка, обрання почесним доктором Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника.

Висловлюємо глибокі співчуття рідним і близьким покійного у зв'язку з непоправною втратою.

Прощання з Василем Васильовичем Німчуком відбулося 27 листопада 2017 року у с. Довгому Іршавського району Закарпатської області, поховали вченого на місцевому цвинтарі.